



Vlaams
Parlement

ingediend op **1660** (2017-2018) – Nr. 1
16 juli 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Cathy Coudyser en Yamila Idrissi

over het jaarverslag 2017
van het Vlaams Fonds der Letteren

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde, Herman Wynants;

Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Kathleen Krekels, Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Peter Wouters;

Cindy Franssen, Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Tine Soens;

Imade Annouri.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Geïntegreerd letterenbeleid	4
2.	Vertalingen	4
3.	Auteurslezingen	5
4.	Financiële resultaten	5
5.	Prioriteiten voor de toekomst	6
5.1.	Ontwikkelingsbeleid	6
5.2.	Analyse literair middenveld	7
5.3.	Verhuis.....	7
5.4.	Andere prioriteiten	7
II.	Bespreking.....	8
1.	Yamila Idrissi.....	8
2.	Joris Poschet	9
3.	Marius Meremans.....	10
4.	Cathy Coudyser	11
5.	Bart Caron	12
6.	Koen Van Bockstal	13
7.	Jos Geysels	18
	Gebruikte afkortingen.....	20
	Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

Op donderdag 19 april 2018 hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting met het Vlaams Fonds der Letteren over zijn jaarverslag 2017.

De powerpointpresentatie van het VFL is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting

1. Geïntegreerd letterenbeleid

Koen Van Bockstal herinnert eraan dat hij al voor de zesde keer een jaarverslag van het VFL voorstelt aan de commissie.

2017 was een uitstekend jaar voor het geïntegreerde letterenbeleid. Het VFL gaf het afgelopen jaar bijna 2 miljoen euro rechtstreekse steun aan in totaal 157 verschillende auteurs en vertalers.

Het VFL heeft hard geijverd voor werkbeurzen voor non-fictie. Die zijn te danken aan deze commissie en deze beleidsperiode. 2017 is het tweede jaar dat het VFL beurzen voor non-fictie kon toekennen. Ten opzichte van 2016 kenden ze een groei van 80 procent.

Dit betekent niet dat het VFL de andere genres heeft verwaarloosd. Dit jaar bedroeg de toekenningsgraad 80 procent bij een berekening over de genregrenzen heen. Vier op de vijf aanvragen zijn dus gehonoreerd. Dit gebeurt niet altijd met een hoge beurs, maar er is wel een stijging van 5 procent ten opzichte van het vorige jaar. Dit weerspiegelt het professionalisme van de auteurs. Het VFL probeert auteurs die vragen hebben, telefonisch of persoonlijk advies te geven om een betere kans te maken op een goed dossier.

De gemiddelde werkbeurs bedroeg 8658 euro. In totaal werd 20.000 euro meer uitgegeven aan werkbeurzen dan in 2016. Het verschil situeert zich bij de non-fictie, de stripauteurs en de stimuleringsbeurzen voor jonge auteurs die slechts één boek uit hebben bij een professionele uitgeverij en die aan een tweede boek werken. Het VFL is er immers niet enkel voor de gevestigde waarden, maar zorgt ook voor vernieuwing. Er werd 29.000 euro gegeven aan stimuleringsbeurzen, wat veel is in vergelijking met de vorige jaren. De hoogste werkbeurs was voor Leonard Nolens voor een bedrag van 20.800 euro. Hij stond daarmee op eenzame hoogte.

2. Vertalingen

Het VFL gaf 316.000 euro steun aan vertalingen naar en uit het Nederlands. Populair in 2017 waren vertalingen naar het Nederlands uit het Frans, het Duits en het Japans. Dit is een stijging van 13.000 euro ten opzichte van 2016.

De Frankfurter Buchmesse heeft een blijvend effect. In 2017 werden 114 titels vertaald uit het Nederlands, slechts twee minder dan in 2016. Men is daarbij afhankelijk van de literaire productie. In 2017 sprongen weinig boeken er echt uit. Het VFL en het Nederlands Letterenfonds hebben de focus op Duitsland behouden. Momenteel organiseren het Nederlands Letterenfonds en het VFL samen het programma 'Les Phares du Nord' in Frankrijk.

Er zijn zestien vertalingen in het Frans, vijftien in het Duits – dankzij het netwerk en de contacten uit de Buchmesse –, dertien in het Spaans en zes in het Engels. Daarmee is het VFL goed aanwezig in de taalgebieden rondom Vlaanderen. In de

Engelstalige boekproductie is vertaalde literatuur – uit alle talen ter wereld samen – goed voor 3 procent van de omzet. In die zin bokst het Nederlands boven zijn gewicht. In een recent Engelstalig tijdschrift werd in deze context expliciet verwezen naar de stimulerende beleidsinstrumenten van het Nederlands Letterenfonds en het VFL.

Er zijn vijf vertalingen in het Afrikaans, vijf in het Catalaans en drie in het Arabisch. Dit zullen er meer worden. In 2017 was het VFL met een aantal medewerkers present op de internationale boekenbeurs in de Verenigde Arabische Emiraten. Het VFL was erg welkom. De Arabische markt biedt een enorm potentieel. 426 miljoen mensen spreken Arabisch. Bovendien wordt het dan gemakkelijker om Arabische literatuur te vertalen naar het Nederlands. Het VFL blijft hierop inzetten.

3. Auteurslezingen

De auteurslezingen blijven een paradepaardje van het VFL. Het aantal stagneert, met zestig lezingen minder. De gemiddelde inkomsten van de auteurs stijgen wel jaar na jaar. De auteurslezingen dragen hiermee bij tot de professionalisering van de sector. In 2017 waren er 2600 gesubsidieerde lezingen, met 140.000 bezoekers. Gemiddeld komen er 55 lezers naar een lezing. Ze vinden plaats in scholen, openbare bibliotheken of literaire organisaties. 443 auteurs gaven minstens één lezing, met een gemiddelde van zes lezingen per auteur. Het VFL subsidieert er maximaal vijftien per auteur.

Er staan 73 nieuwe auteurs op de auteurslijst, van de 127 kandidaten. Degenen die niet op de lijst staan, zijn meestal niet in orde met hun modelcontract. Het VFL heeft een goede afspraak met de Vlaamse Auteursvereniging. Een professionele auteur moet een goed verdienmodel hebben. In relatie met de uitgeverij moeten de auteursrechten goed beschermd worden. Relatief veel auteurs die in eigen beheer een boek hebben gepubliceerd dat de professionele kwaliteitstoets van een uitgeverij niet zou doorstaan, proberen gesubsidieerde auteurslezingen te geven. Het VFL blijft echter een modelcontract eisen.

In totaal staan er 705 auteurs op de lijst. Er is sprake van een geweldig hefboomeffect. Het VFL stopt in de auteurslezingen 276.200 euro, 20.000 euro meer dan in 2016. 471.141 euro komt uit de markt van de organisatoren. Het VFL heeft de bijdrage van die organisatoren verhoogd, zonder nadelig effect op het aantal lezingen. Auteurs durven zelf iets meer te vragen. Vlaanderen is daarin nog niet op het niveau van Nederland geraakt, maar de kloof wordt een beetje gedicht. Bij elke euro van de overheid komt 1,76 euro van de markt. Het VFL moedigt op die manier ondernemerschap aan.

Het VFL investeert 5,4 euro per bezoeker of lezer. Met relatief weinig middelen realiseert het een significant effect op het leesplezier. Auteurslezingen worden een belangrijke vorm van inkomsten voor de auteurs.

Het bedrag dat het VFL aan auteurslezingen besteedt, bedraagt 70 procent van de werkbeurzen.

4. Financiële resultaten

In 2017 ontving het VFL minder geld dan in 2016. Koen Van Bockstal vindt dit evident, aangezien de Frankfurter Buchmesse achter de rug was. Desondanks zijn de uitbetaalde subsidies gestegen. Ook bij de projecten werd er iets meer geld uitgegeven.

De totale overhead is gestegen tot boven 20 procent. De totale personeelskosten binnen het VFL bedragen nog steeds maar 15 procent. Bovendien ontvangt het VFL 1 miljoen euro minder middelen. Uit zijn professionele verleden weet Koen Van Bockstal dat sommige multinationals een grotere overhead hebben. Ongeveer 80 procent gaat naar de doelstellingen. 33 procent van de dotatie gaat rechtstreeks naar de auteurs en de vertalers. Koen Van Bockstal noemt dit een goed resultaat.

Het operationele jaarresultaat bedraagt 16.277 euro, of 0,27 procent van de totale dotatie. Het businessmodel van het VFL is voor een groot stuk gebaseerd op volatiele en onberekenbare zaken, met name de aanvragen. Het VFL hanteert een sterk systeem waardoor ook bij verschuivingen het geld maximaal wordt uitgegeven en de begroting onder controle blijft.

Er werden bestemde reserves opgenomen. Het VFL probeert voorzichtigheidshalve reserves aan te leggen voor zaken die zich niet noodzakelijk in hetzelfde jaar aandienen. Uit deze reserves kwam een uitgave voor een digitaal poëzieplatform. Dit was een eenmalige gezamenlijke investering van het VFL en het Poëziecentrum. 10.000 euro uit de reserve ging naar de nieuwe website voor het buitenland en de huisstijl in opvolging van de in Frankfurt ontwikkelde gezamenlijke samenwerking met het Nederlands Letterenfonds.

De voorbereidingen voor de verhuis, advocaten en een voorstudie van architecten hebben 17.000 euro gekost. Op piekmomenten werd gebruikgemaakt van tijdelijke werkrachten, ten bedrage van 7000 euro.

Het geconsolideerde resultaat van 78.904 euro is slechts 1,3 procent van de dotatie. Koen Van Bockstal besluit dat het VFL probeert om zijn budget maximaal uit te geven en goed te besteden.

5. Prioriteiten voor de toekomst

5.1. Ontwikkelingsbeleid

Het ontwikkelingsbeleid is een belangrijke werf voor de toekomst. Het VFL bekleedt zijn huidige positie al achttien jaar. De tijd is rijp om na te gaan of het fonds nog steeds beantwoordt aan de vragen die er leven bij de auteurs en de uitgeverijen, en of er eventuele aanpassingen nodig zijn. Het VFL wil dit grondig doen, met een timing van ongeveer een jaar.

Koen Van Bockstal overloopt een aantal vragen. Moet het VFL de werkbeurzen uitbreiden of veranderen, in de breedte of in de diepte? Hij heeft jammer genoeg bij behoorlijk wat uitgeverijen de indruk dat ze hun kerntaak beginnen te verwaarlozen, met name de redactionele begeleiding. Dit baart hem zorgen. Zo behandelen ze boeken – artistieke creaties toch – steeds meer als producten, kijken ze steeds meer naar de kostenfactor en investeren ze steeds minder op lange termijn. De directeur ziet steeds minder boeken van Vlaamse en Nederlandse uitgevers met minder dan tien taalfouten. De lezer wordt op die manier niet ernstig genomen.

Het VFL heeft niet de ambitie om het boekenvak over te nemen. Een idee dat wel mogelijk zou zijn, betreft opleidingen voor redacteurs. In Duitsland investeert men meer in de kwaliteit van boeken. Momenteel wordt de kloof tussen boeken van uitgeverijen en selfpublishing smaller.

Een andere vraag is het belang van residentiewerking in binnen- en buitenland. Het VFL wil meer inzetten op begeleiding en hiervoor een kwaliteitslabel in het leven roepen.

Ook de instroom van nieuwe en diverse stemmen ligt het VFL na aan het hart. Het fonds onderneemt pogingen. Dit is een moeizame oefening. Via de VAV wil het fonds de auteurs betrekken bij de oefening in verband met het ontwikkelingsbeleid. Het VFL streeft naar een gedragen hervorming.

5.2. Analyse literair middenveld

Ook belangrijk voor de toekomst is het literaire middenveld. Hierbij is de regionale spreiding belangrijk. 80 procent van de literaire activiteiten vindt plaats binnen de driehoek tussen Gent, Antwerpen en Brussel. Daarbuiten zijn er seizoensgebonden activiteiten. Koen Van Bockstal is ervoor gewonnen om hierin wat meer sturing aan te brengen, aangezien ook mensen buiten die driehoek recht hebben op literatuur.

Specialisatie qua genre en samenwerking zijn nodig. Vlaanderen kan het zich niet permitteren twee à drie organisaties te hebben die met hetzelfde bezig zijn. Per genre zou één literaire organisatie zich moeten profileren.

Meer genrediversiteit op de podia is wenselijk. Op de podia komt vooral fictie aan bod, met name poëzie en vertaalde literatuur. Non-fictie, kinder- en jeugdliteratuur en strips halen de podia amper. Nochtans zijn net dat de genres die het heel goed doen bij de auteurslezingen, op scholen en in bibliotheken. Koen Van Bockstal denkt hierbij aan meer samenwerking en synergie.

De vergrijzing van het publiek is een uitdaging. Tegelijk wil het VFL zich inlaten met een jonger publiek, met andere soorten publiek die het tot dusver moeilijker bereikt, en met doelgroepen en kansengroepen die minder gemakkelijk de weg vinden naar literatuur. Een van de sleutels is de samenwerking met bibliotheken, het onderwijs en andere spelers. In Sint-Niklaas vindt bijvoorbeeld de vierde voorleestour plaats, georganiseerd door een school, de stadsbibliotheek en het stadsbestuur. 1500 leerlingen nemen deel, waaronder OKAN-klassen. Meer dan vijftig auteurs geven die dag lezingen, met een groot slotevenement. Dit kost het fonds slechts 10.000 euro maar levert een erg succesvol publieksbereik en grote impact op.

5.3. Verhuis

Het VFL zal verhuizen naar het voormalige Hotel Dumont. Met de stad Antwerpen heeft het een erfpachtovereenkomst afgesloten voor 35 jaar. Het VFL betaalt 124.000 euro per jaar. Vandaag betaalt het fonds voor zijn huisvesting 50.000 euro per jaar, en Iedereen Leest 35.000 euro per jaar. Ze moeten in de toekomst maar 40.000 euro extra betalen voor dubbel zoveel oppervlakte. Koen Van Bockstal heeft hard onderhandeld over deze prijs. Het geld van de overheid hoort niet naar huurgeld te gaan maar naar doelstellingen. Dit is met deze deal goed voor mekaar.

De stad Antwerpen heeft het fonds wel gevraagd om het bouwheerschap op zich te nemen. Mits toestemming van de Vlaamse Regering zal het VFL dit ook doen. De stad Antwerpen heeft 1,2 miljoen euro investeringsbudget ter beschikking gesteld. Minister Sven Gatz heeft daar 750.000 euro bovenop gelegd. Als alles lukt, wordt begin juli de architect aangesteld. De verhuis is gepland in november 2019.

5.4. Andere prioriteiten

Het VFL bekijkt in overleg met Jeugd en Poëzie of ze kunnen opgaan in het Poëziecentrum.

In het kader van de bovenbouwvoefening zal het kabinet van minister Gatz een voorstel krijgen over hoe het VFL en Creatief Schrijven complementair kunnen zijn. De meerwaarde ligt in functie van het ontwikkelingsbeleid.

Het fonds voert gesprekken met Open Doek, een organisatie uit de amateurkunsten. Het ter ziele gegane Schrijverspodium was een digitale bibliotheek rond theaterteksten. Het VFL wil die koppelen aan Open Doek.

Het VFL onderhandelt ook met de Toneelacademie in Maastricht om een grote toneelbibliotheek voor de Lage Landen ter beschikking te stellen.

Het VFL gaat voort met de uitrol van het actieplan Leesbevordering. De ambitie is om beleidsdomeingrensoverschrijdend te werken, al blijft dat een echte uitdaging. Op dit vlak zou het VFL meer ambitie van de Vlaamse Regering waarderen.

Hoewel de beheersovereenkomst tot eind 2020 loopt, bereidt het VFL nu al een nieuw meerjarenplan voor met het oog op continuering na de verkiezingen. De vorige keer is het meerjarenplan goed onthaald door de minister en het kabinet. Dit heeft zijn weerslag gevonden in de beheersovereenkomst.

Vanaf 1 juli is er een nieuw fondsbestuur. Via kwaliteitszorg en continuïteit wordt naar goede samenwerking gestreefd. De bedoeling is om in dezelfde positieve lijn van de afgelopen jaren Vlaanderen een rijk en divers literair landschap te garanderen.

In februari 2019 geeft het VFL een zeer concrete invulling aan het culturele akkoord tussen Vlaanderen en de Franse Gemeenschap. Het VFL is eregast op de Foire du Livre in Brussel. Nu komen daar slechts 9 procent mensen uit Vlaanderen en nauwelijks Vlaamse Brusselaars naartoe. Het VFL wil dit veranderen en met gemengde programma's een dialoog tussen Vlaamse en Franstalige auteurs op gang brengen.

In september 2018 houdt het VFL in de KVS een internationale conferentie over diversiteit in kinder- en jeugdliteratuur, met vooral uitgevers. Het VFL heeft de directeur Corporate Social Responsibility van Penguin Random House en een vertegenwoordiger van de organisatie Inclusive Minds als sprekers uitgenodigd.

In 2018 wordt alles in stelling gebracht om een digitaal aanvraagloket te maken in het kader van 'radicaal digitaal', een motto van de Vlaamse Regering. De ambitie is om tegen eind 2019 alle aanvragen bij het fonds digitaal te behandelen.

Ten slotte is er in een goede overeenkomst met de Nederlandse Taalunie en het Nederlands Letterenfonds afgesproken dat de fondsen voortaan zullen instaan voor bepaalde initiatieven met Taaluniemiddelen.

Aanwezig in de commissievergadering zijn drie nieuwe dossiermedewerkers van het VFL. Het team werkt uitstekend, klantvriendelijk en efficiënt. Hiervoor dankt Koen Van Bockstal hen.

II. Bespreking

1. Yamila Idrissi

Yamila Idrissi dankt de VFL-directeur voor zijn bevlogen presentatie.

Het commissielid is tevreden met de werkbeurzen voor non-fictie. In commissie-debatten hebben de verschillende politieke partijen de druk op de minister opgevoerd, met succes.

Het VFL richt zijn aandacht ook op de Arabische markt. Die biedt een enorm groeipotentieel. Yamila Idrissi vindt het belangrijk dat literatuur verbindingen kan leggen. Vlaanderen en België hebben een grote gemeenschap uit de Arabische landen. Vele mensen uit bijvoorbeeld Marokko of Tunesië hebben familie in die landen. Door vertaalde literatuur krijgen ze een beeld van wat er in Vlaanderen leeft, wat hun leefwereld kan vergroten.

De lijst van auteurs aan wie de werkbeurzen zijn toegekend, is echter nog steeds erg wit. Bij het VFL leeft enthousiasme en goodwill, maar het resultaat stelt Yamila Idrissi teleur. Het baart haar zorgen dat men er niet in slaagt diversiteit in de lijst te brengen. Namen als Aya Sabi, Yasmien Naciri en Ish Ait Hamou bewijzen de kwaliteit van auteurs met een migratieachtergrond. Wat plant het VFL in verband met de instroom van nieuwe en diverse stemmen?

Met zijn uitspraak over de uitgeverijen legde Koen Van Bockstal de vinger op de wonde. Yamila Idrissi is tevreden dat het VFL hier concreet werk van wil maken.

Ze feliciteert het fonds met de aanpak van de verhuis.

Wel vindt de spreker het vreemd om geen ontwikkelingsbeleid op het vlak van de digitalisering terug te vinden in de prioriteiten voor de toekomst. Voor het boekenvak, de auteurs en de lezers heeft digitalisering heel wat implicaties. Zal het VFL er geen beleid aan wijden?

Tot slot vraagt Yamila Idrissi meer uitleg bij de leesbevorderingsprojecten.

2. Joris Poschet

Joris Poschet feliciteert het VFL met het uitgebreide jaarverslag. Het biedt een indrukwekkend en helder inzicht in wat het fonds doet binnen het geïntegreerde letterenbeleid.

Het jaarverslag toont aan dat de Frankfurter Buchmesse geen eendagsvlieg was. Het is een katalysator gebleken voor een duurzame groei.

De nieuwe beheersovereenkomst met extra opdrachten en middelen maakt een nog performanter beleid mogelijk.

CD&V is tevreden met de stijging met liefst 80 procent van de non-fictiewerkbeurzen, die duidelijk beantwoorden aan een vraag uit de sector.

Joris Poschet vraagt hoe Koen Van Bockstal de proefprojecten evalueert waarbij auteurs in residentie op scholen verbleven. Komen er in 2018 nieuwe?

Het lid vindt het een sterk en noodzakelijk signaal dat Vlaanderen op de jubileumeditie van de Foire du Livre in Brussel eregast mag zijn. Dat zal bijdragen tot een grotere toevloed van Nederlandstalige bezoekers. In december werd er een plan uitgewerkt met een begroting, dat werd voorgelegd aan het kabinet van minister Sven Gatz. Joris Poschet vraagt meer toelichting.

De prioriteiten voor dit jaar zien er veelbelovend uit. Het VFL is niet te beroerd om het eigen ondersteuningsinstrumentarium kritisch onder de loep te nemen, in samenspraak met de betrokken partners. Op die manier kan het geïntegreerde letterenbeleid versterkt worden.

CD&V kijkt met belangstelling uit naar de aangekondigde analyse van het literaire middenveld.

Het nieuwe Huis voor de Letteren zal een beetje later dan voorzien in gebruik worden genomen. Het is een goede zaak dat over de prijs goed onderhandeld werd.

De internationale ambitie van de kleine regio Vlaanderen ligt Joris Poschet na aan het hart. Hij ziet in het jaarverslag een overzicht van auteursbezoeken in het buitenland, van de buitenlandpromotie en van de publishers' tours, vooral naar Frankrijk, Duitsland, Denemarken, Canada, het Verenigd Koninkrijk, Italië en de Verenigde Arabische Emiraten. Hij vindt het jammer dat er rond Zuid-Afrika weinig actie wordt ondernomen, omdat met dit land toch sterke historische, literaire en culturele banden bestaan.

Dit is de laatste jaarverslagpresentatie met Jos Geysels als VFL-voorzitter. Joris Poschet bedankt hem voor zijn inzet om het VFL een boost te geven. De goede werking van het fonds is een verdienste van de directeur en zijn team, maar zou niet mogelijk zijn zonder een professionele raad van bestuur met een duidelijke visie op de strategie, die vertrouwen geeft.

3. Marius Meremans

Marius Meremans dankt de spreker voor de toelichting en de toewijding bij zijn werk.

Ook hij vindt het buitenlandbeleid belangrijk. Het is een goede zaak dat het VFL initiatieven neemt in de richting van de Verenigde Arabische Emiraten.

De gereguleerde boekenprijs in Brussel is eindelijk in orde, na een stoeve start. Pas in 2019 kan het effect bekeken worden.

Tot tevredenheid van Marius Meremans is er een spectaculaire stijging van de werkbeurzen voor non-fictieauteurs, waarop de commissie al in de vorige zittingsperiode had aangedrongen.

De projecten voor leesbevordering zijn met 100.000 euro teruggevallen. Er zal worden bijgestuurd om de oorspronkelijke doelstellingen veilig te stellen, ook via een reglementsaanpassing in 2018. Marius Meremans vraagt naar de inhoud en de impact ervan.

Wat betreft het literaire middenveld, wil men een duidelijker beeld krijgen van de actoren en hun onderlinge verhoudingen. Marius Meremans hoopt dat hieraan conclusies kunnen gekoppeld worden om het middenveld beter en efficiënter te maken.

Er komt een evaluatie van de promotiecampagne van het boek. De organisatie wordt overgelaten aan Boek.be, voornamelijk gekend van de Boekenbeurs. Marius Meremans betreurt dat de promotiecampagne geen groot succes is. Hij wacht op een initiatief, ook van de minister, dat werkelijk potten kan breken en opvalt.

Gezien de afslanking van de provincies heeft Marius Meremans al uit zijn schriftelijke vraag aan minister Gatz vernomen hoe het VFL omgaat met de overgekomen subsidies (*Schriftelijke Vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 183).

Het commissielid is tevreden met de initiatieven omtrent de dynamische canon. Paul Cordy heeft hierover een vraag om uitleg gesteld aan minister Sven Gatz

(*Hand. VI.Parl. 2017-18, nr. C143*). De minister zou onderzoeken of het VFL een subsidieregeling kan ontwikkelen voor uitgevers die Vlaamse klassiekers willen uitgeven. Het zou gaan over productiesubsidies. Ze dienen om een deel van de kosten voor de productie en de promotie van een boek te dekken.

De Duitse vertalingen blijven het nog steeds zeer goed doen, dankzij het gastlandschap van Vlaanderen en Nederland op de Frankfurter Buchmesse. Marius Meremans is blij met de vaststelling dat het VFL vaak samenwerkt met het Nederlands Letterenfonds.

Het VFL ziet het ontbreken van een volwaardig stripcentrum voor Vlaanderen als een belangrijke lacune, en maakt de vergelijking met het Poëziecentrum. Momenteel is er aan de basis geen element dat kan doorgroeien naar een stripcentrum. Vlaanderen scoort nochtans sterk in strips en graphic novels. Kan een kenniscentrum voor strips een grote meerwaarde betekenen? Nu is er een subsidie voor Stripgids. Wat zou er beter kunnen met een eigen kenniscentrum?

Het VFL voert gesprekken met Creatief Schrijven en Jeugd en Poëzie. Samen met deze organisaties zoekt het naar gemeenschappelijke doelstellingen en een gedeelde visie. Op wiens initiatief vinden deze gesprekken plaats? Wat is het standpunt van het VFL over de bovenbouw en hoe ziet het daarin zijn eigen rol?

4. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser feliciteert het VFL om zijn goede werking. Het VFL slaagt erin de ontvangen middelen hoofdzakelijk naar de sector te laten doorvloeien.

Het lid is blij met het standpunt van het VFL over de regionale spreiding. Aansturing is noodzakelijk, zeker voor de provincies West-Vlaanderen en Limburg. Cathy Coudyser denkt daarbij aan het decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking (*Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1543/8*), dat er is gekomen naar aanleiding van de afslanking van de provincies. Kan dit decreet voor het VFL een tool zijn om de twee provincies bij die regionale spreiding te betrekken?

Er moet meer samenwerking komen tussen het onderwijs, de cultuurcentra en het VFL. Welke transversale thema's ziet het VFL hiervoor?

De lokale besturen staan voor een nieuwe beleidsperiode. Kan het VFL suggesties doen in het kader van de nieuwe meerjarenplannen?

De oefening over de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland loopt ook. Er moet meer afstemming zijn tussen de verschillende organisaties en met de Taalunie. Wordt het VFL verder betrokken in deze oefening?

Cathy Coudyser sluit zich aan bij het standpunt van Joris Poschet over de Foire du Livre. Het is een kans voor Wallonië en Vlaanderen om de literatuur en de auteurs uit de andere regio te leren kennen.

Het commissielid roept organisaties en auteurs op om ook op zoek te gaan naar alternatieve financiering. Is de begeleiding van de auteurs bij deze zoektocht een mogelijke taak voor het VFL? Kan het VFL mee op zoek gaan naar instrumenten die specifiek voor deze sector interessant kunnen zijn? Begeleidt het VFL mensen naar het Cultuurloket of werkt het daarmee samen?

5. Bart Caron

Bart Caron sluit zich aan bij de complimenten van de commissieleden voor het VFL, dat efficiënt en professioneel werkt, met veel enthousiasme en grondigheid. De missie en de doelstellingen worden op een goede manier waargemaakt. De praktijk bewijst dat de keuze voor een verfondsing in de letterensector terecht was. De spreker bewondert hoe het VFL met weinig middelen goede resultaten neerzet.

Over de evaluatie en het ontwikkelingsbeleid werden er weinig vragen gesteld. Ambities realiseren zal ook middelen vergen. De keuzes die het VFL voorstelt, met name meer of minder auteurs, strenger selecteren of meer in de diepte werken, zijn ook gekoppeld aan de financiële component. Door de subsidielijnen en de projecten te diversifiëren, kan men inspelen op de noden van een veld. Maar voor een dergelijke troef is de decretale basis er niet.

Voor de fusie was de lezingenlijst veel selectiever. Bart Caron vraagt of dit hoge aantal op termijn vol te houden is. Moet die breedte in een klein taalgebied aangehouden worden? Selectiviteit kan zorgen voor verdieping.

In ieder geval heeft het VFL over het ontwikkelingsbeleid bijzonder relevante vragen gesteld. Tot nu toe lag er erg veel nadruk op aspecten als het inkomen van auteurs en de uitstraling van de Nederlandstalige literatuur vanuit Vlaanderen. Nu is de vraag aan de orde hoe we de kwaliteit van deze literatuur kunnen bevorderen. Een stimuleringsbeleid op basis van kwaliteit lijkt dan aangewezen. Het aantal vertalingen naar het Engels en het Duits kan een belangrijke spiegel zijn van de kwaliteit. Na tien jaar werk met veel succes mag de kwaliteit centraler gesteld worden.

Bart Caron heeft waardering voor de slimme aanpak met het oog op de nieuwe huisvesting.

Er is een stijging van 63.000 euro voor de non-fictieauteurs. Het verbaast Bart Caron dat er zo weinig aanvragen komen. De nu beschikbare 163.000 euro staat in contrast met het algemene totaal van 2 miljoen euro. De boekhandel ligt nochtans vol non-fictie. Kennen de mensen de weg niet? Verdienen deze auteurs zoveel geld dat ze boven de inkomensdrempel zitten? Is de nood niet veel groter dan de aanvragen laten vermoeden? Bovendien staan op de lijst de voorspelbare namen. Bart Caron is wel tevreden dat deze gedreven mensen een beurs krijgen, maar verwacht toch een woordje duiding.

In de muziekwereld kochten de mensen vroeger platen, en artiesten verdienden hier geld aan. Met optredens verdienden de artiesten bij. Nu is het omgekeerd: cd's en dergelijke dienen om promotie te voeren voor optredens. Waar het vroeger omgekeerd was, kost een plaat nu een derde van een concertticket. Bart Caron vraagt zich af of literatuur dezelfde richting opgaat. Auteurslezingen nemen een groot volume in en groeien heel sterk. Bart Caron is hoe dan ook tevreden dat er veel lezingen zijn. Dit is een manier van spreiding, educatie en participatiebevordering. Tegelijk stelt hij de vraag of dit een inkomenskwestie is.

De voorbije tien jaar is er een relatieve sterke groei in het aantal residenties, ook voor literaire vertalers. Dit aantal neemt toe in binnen- en buitenland. Voorbeelden zijn de KANTL, het Streuvelshuis en het Herman Teirlinckhuis. Is de meerwaarde van de fysieke aanwezigheid van een auteur in een huis in Vlaanderen zo belangrijk? Het is een plek waar een auteur in alle rust geconcentreerd kan werken. Maar er is een grote, versnipperde groei. Misschien is het anders voor vertalers dan voor fictieauteurs?

Een kritische noot in het jaarverslag gaat over de impact van de denkdag op het ontwikkelingsbeleid. Het VFL-team moet een voorstel formuleren voor een pilootproject dat ook een mondelinge toelichting mogelijk maakt. Bij de beoordeling van werkbeursaanvragen moeten het gelijkheidsbeginsel van toepassing zijn en moet er een oplossing zijn in verband met de discretionaire bevoegdheid van de adviescommissies. Bart Caron vraagt hierbij duiding.

Het bestuur verwacht een beleidsnota rond het ontwikkelingsbeleid. Bart Caron vraagt naar de timing en de aanpak.

Heeft het VFL al actieve contacten met de organisaties die betrokken zijn in de bovenbouwvoering?

Is er bij het VFL plaats voor de amateur? De amateurkunsten worden verdeeld over andere disciplines in het veld. De kwaliteit en de eigenheid van de amateurkunsten moeten een plaats krijgen bij de inkanteling. Wordt het VFL enkel de subsidieverstrekker of meer dan dat?

De inkanteling van de ex-provinciale middelen is voor de letteren toegewezen aan het VFL. Het is belangrijk dat er een beleid komt, waarbij de aanpak van het decretaal deel spoort met het deel dat het VFL voor zijn rekening neemt. Het biedt een kans om in Torhout een literair evenement te organiseren van bovenlokale aard.

Het verbaast Bart Caron dat de Taalunie haar letterenbeleid zo gemakkelijk delegeert. Een sterke Vlaams-Nederlandse samenwerking op het gebied van de taal is belangrijk en moet worden waargemaakt in de praktijk. Voor letteren komt dit best neer op een samenwerking tussen de fondsen, maar daarvoor hoeft de Taalunie zich niet terug te trekken uit de letteren.

De inkomensgrens is op zich een duidelijk systeem, maar ligt erg laag. Maakt die deel uit van de denkoefening? Veel auteurs vallen erdoor uit de boot.

6. Koen Van Bockstal

Koen Van Bockstal beaamt de opmerking van Yamila Idrissi dat uit het Arabisch vertaalde literatuur een aandachtspunt is. Het fonds kan een uitgeverij stimuleren om deze literatuur te vertalen, maar niet verplichten. Het blijft een economische beslissing van de uitgeverij. Het zou goed zijn dat er meer boeken uit de Arabische wereld vertaald worden. De spreker merkt nog steeds een grote drempel bij de uitgeverijen. Er zijn echter ook goede voorbeelden. Het initiatief in de KVS moet duidelijk maken dat dit een onderdeel van het businessmodel zou moeten zijn, zeker gezien de demografische ontwikkelingen.

Het VFL heeft bovendien een subsidieregeling voor doelgroepgerichte literaire publicaties. De bedoeling is om hierbij in te zetten op diversiteit. Meestal zijn het niet de grote uitgeverijen die zich hiertoe wagen, maar dat stemt de directeur niet pessimistisch aangezien hij een kantelpunt verwacht. Bij Penguin Random House, de grootste uitgeverij van de wereld, houdt iemand zich exclusief met de Arabische literatuur bezig, wat betekent dat er geld mee te verdienen is. Momenteel is er wel nog koudwatervrees. Het VFL subsidieert doelgroepgericht en speelt erop in bij projectaanvragen, maar het blijft een moeilijk aspect.

Het frustreert ook Koen Van Bockstal dat de lijst van auteurs met werkbeurzen zo wit blijft. Dat het VFL geen beurs heeft toegekend aan Aya Sabi, komt echter omdat ze er geen heeft aangevraagd. Het VFL spreekt wel degelijk een aantal auteurs actief aan. Vanaf dan kunnen toevalligheden een rol spelen, bijvoorbeeld een vergetelheid bij de uitgeverij. De spreker wil zich hierachter echter niet

verschuilen. Naast de laksheid van mensen die sommige auteurs omkaderen, zijn er impliciete drempels op weg naar het VFL. Koen Van Bockstal denkt daarom aan een naamsverandering. De naam en de perceptie zullen in het communicatiebeleid de nodige focus krijgen, juist om die doelgroepen beter te bereiken. Vanuit het ontwikkelingsbeleid en de samenwerking met de bovenbouw en Creatief Schrijven groeien er mogelijkheden.

Via slam poetry is het VFL er wel in geslaagd om een deel van de doelgroep te bereiken, al leidt dit niet altijd tot gepubliceerde teksten. Het VFL probeert goed samen te werken met academies voor beeldende kunst met het oog op instroom van illustratoren. Het is een kwestie van vol te houden opdat de lijsten binnen een paar jaar hopelijk minder wit zullen zijn.

Yamila Idrissi vroeg waarom digitalisering geen prioriteit is. De tool van het digitale aanvraagportaal is echter wel degelijk een prioriteit. De vraag naar de eventuele aanwending van digitalisering voor literaire creatie houdt auteurs echter niet erg bezig. Het VFL heeft wel een nieuw reglement in het leven geroepen over impulssubsidies, bedoeld voor allerlei initiatieven in het letterenveld die niet onder de normale regelgeving vallen. Zo maakt het VFL een testlaboratorium of experimenteerruimte mogelijk, met enkele heel voorzichtige pogingen van mensen die literatuur op een digitale manier bedrijven. Die vraag is zoals gezegd klein. Op het gebied van technologische ontwikkelingen vormen de letteren niet de meest vooruitstrevende sector. Er zijn uitzonderingen, vooral bij de jongere generatie zoals Lies Van Gasse en Joost Vandecasteele. Mogelijk moeten de mensen tijd krijgen om de impulssubsidies te ontdekken en moet het fonds dit nog actiever communiceren.

Vorig jaar werd er voor 200.000 euro aangevraagd en dit jaar voor 100.000 euro toegekend voor de leesbevorderingsprojecten. Het VFL heeft deze overgenomen toen de toenmalige Stichting Lezen overkwam door het Participatiedecreet. Het VFL stelde vast dat deze projecten en de financiële verdeling niet op de meest professionele manier werden aangepakt. Het heeft een nieuwe commissie opgericht voor focus op kansen- en doelgroepen.

Door studie en ervaring kwam het VFL in contact met kleine, embryonale lokale initiatieven die hooguit behoefte hebben aan een ruimte of een beperkt bedrag om boeken te kopen, soep te bedelen en een begeleider te betalen.

Daarnaast maken bepaalde organisaties uitstekend werk van leesbevordering, zoals DE DAGEN en The Reader Organisation. Deze kloppen bij het fonds aan voor structurele ondersteuning voor personeelswerving. Daarvoor is het budget van 180.000 euro dan weer te beperkt. Het fonds heeft in deze eerste fase beslist om geen structurele ondersteuning te geven.

Tot slot maakt bij een aantal organisaties leesbevordering een belangrijk deel van de werking uit zonder dat ze noodzakelijk op zoek zijn naar structurele ondersteuning. Deze organisaties hebben soms interessante projecten die ze experimenteel willen uitproberen, om ze eventueel bij een succes in hun werking op te nemen.

De conclusie van de studie en de commissie is dat een drietrapsraket wenselijk is. Ten eerste kan het VFL een aantal lokale initiatieven van de dossierlast verlossen en toch wat geld toesteken voor hun primaire werking: mensen samenbrengen om in een geborgen omgeving te lezen.

Ten tweede kan het VFL enkele organisaties in staat stellen leesbegeleiders te trainen en kan het netwerken helpen opvolgen en structureren. Het fonds kan hierin een professionele intermediair zijn. Zoiets kan Iedereen Leest niet alleen

aan. Dit stond ook in het actieplan Leesbevordering. De bedoeling is dat er een duidelijke structurele band is met Iedereen Leest, maar dat het VFL aansturing geeft om broze initiatieven te kunnen ondersteunen.

Ten derde moeten interessante experimenten met potentieel om tot beleidsopties uit te groeien, bij het VFL een aanvraag kunnen indienen.

Zo wil het VFL de leesbevordering hervormen, onder voorbehoud van goedkeuring door de raad van bestuur. De vertaling van de drietrapsraket naar reglementen zal waarschijnlijk het laatste wapenfeit van de huidige raad van bestuur zijn.

De evaluatie van de proefprojecten met auteurs op scholen is zeer positief. De financiering kwam deels van VFL, CANON Cultuurcel en Iedereen Leest. Het VFL heeft van dit project een prioriteit in het actieplan Leesbevordering gemaakt. Het ontving signalen dat het kabinet dit initiatief in het kader van het actieplan Leesbevordering erg genegen is.

Koen Van Bockstal vermeldt in die context twee experimenten. Het eerste met Laïla Koubaa vond plaats in een school in de Gentse Muide met veel kinderen met leermoeilijkheden. Een tweede experiment loopt met Fikry El Azzouzi in het technische en beroepsonderwijs in Antwerpen. Die langdurige aanwezigheid van een auteur in de school verhoogt niet alleen rechtstreeks de lees- en schrijfactiviteiten, maar is bovendien voor de school zelf een aanmoediging om een leesbeleid te ontwikkelen.

Het VFL ijvert ervoor om leesplezier op te nemen in de eindtermen. In de ontwikkelingscommissies is er een doorbraak om leesplezier als transversale attitude te stimuleren. De stad Gent heeft zich laten inspireren door het experiment en heeft op eigen kosten een experiment opgestart. Het aantal scholen waarin het VFL zoiets zelf kan realiseren, is beperkt. De begeleiding is erg intensief. Het VFL constateert wel dat op deze manier echt iets gerealiseerd wordt op de scholen en bij de kinderen. Het zou fijn zijn om dit in het kader van het actieplan Leesbevordering te kunnen voortzetten.

Het is geen toeval dat het VFL deelneemt aan het vijftigjarige jubileum van de Foire du Livre. Het VFL is dankbaar dat het kabinet hiervoor 400.000 euro vrijmaakt. Het fonds plant om de dialoog tussen Vlaanderen en Wallonië en tussen Vlaamse en Franstalige auteurs in de programmatie te verwerken. Het VFL wil in het kader van de Foire du Livre ook een Brusseldag organiseren, met activiteiten op verschillende locaties zoals deBuren, Muntpunt, Passa Porta, het Mima in Molenbeek of BRONKS. Het programma zal gemengd zijn. Het VFL zal hiervoor nauw samenwerken met Brusselse organisaties, in het bijzonder met Passa Porta, een tweetalige organisatie die veel expertise heeft in het samenbrengen van Vlamingen en Franstaligen in Brussel.

In verband met Zuid-Afrika wordt het VFL soms geconfronteerd met literaire organisaties en uitgeverijen op het snijvlak van amateuristisch en professioneel. Het VFL is regelmatig in contact met de Vlaamse vertegenwoordiging in dat land. Het fonds stuurt soms auteurs naar festivals in Zuid-Afrika. Dat loopt echter niet altijd goed. Recent heeft het VFL de samenwerking met een uitgeverij stopgezet omwille van haar extreemrechtse en discriminerende gedachtegoed. Hiermee wil het VFL niet geassocieerd worden. Het VFL wil dus graag samenwerken in Zuid-Afrika, maar ervaart dit niet als evident.

De gereguleerde boekenprijs wordt in Brussel pas effectief van kracht op 1 januari 2019. Pas een jaar later zal het effect duidelijk worden. De boekhandelaars en de uitgevers vinden de regeling gecompliceerd en geven wat

tegengas. Het VFL trekt hier de kaart van het beleid. Het is misschien niet de ideale, maar wel de minst slechte oplossing.

Binnenkort wordt er gestart met de bevraging van het literaire middenveld. Hierbij worden ook andere partijen betrokken, om na te denken over de toekomstige uitdagingen. Over een jaar zullen hieraan conclusies worden verbonden.

De promotiecampagne voor het boekenvak van Boek.be is geen groot succes. Het Boekenoverleg heeft snel beseft dat dit een lastige situatie is omdat Boek.be in een transitiefase zat. Intussen lijkt het wel duidelijker welke grote lijnen de organisatie wil trekken. Er is een plan in de maak ten aanzien van lezers en kopers, dat de juiste accenten legt en meetbaar zal zijn. Gefaseerd en via de boekhandels zal de focus op de zomer en de luwe periodes komen. De spreker heeft begrepen dat de minister hierin een reëel engagement wil aangaan.

De provinciale middelen bedroegen 592.000 euro. Het VFL heeft de overheveling praktisch opgelost. Dit is gebeurd vanaf 2018 en zal aan bod komen in het volgende jaarverslag. Het VFL heeft de pot deels verdeeld over de bestaande subsidiesystemen van de auteurslezingen, de leesbevorderingsprojecten en literaire manifestaties. Het reglement werd uitgebreid zodat de bovenlokale zaken meer aan bod kunnen komen. Dat aspect werd geïntegreerd in de werking, waarbij de commissies ook deze bezorgdheid meenemen in hun toetsing. Het VFL zal nauw betrokken worden bij de uitwerking van het decreet en zal hiervoor constructief met het kabinet samenwerken.

De subsidieregeling voor klassiekers is een gevoelig thema. Indien het VFL deze opdracht zou krijgen, zou het die met plezier aanvaarden. Maar is het probleem opgelost door die boeken uit te geven? Moet men er niet veeleer voor zorgen dat ze worden gekocht en gelezen? Uitgeverij Houtekiet heeft in een recent verleden een poging ondernomen, maar stopgezet. Als geen boekhandel deze boeken aankoopt, is er vooral veel geld geïnvesteerd in papier.

De spreker ziet een grootschalig initiatief rond de canon liever gefocust op een portaalsite, bijvoorbeeld in samenwerking met de KANTL. Daarop zouden al die boeken als pdf en voor printing on demand beschikbaar zijn. Dan zal vanzelf blijken welke boeken eventueel ook nog voor druk in aanmerking komen. Dit vergt ook een investering in kritische teksteditie en de ontwikkeling van een platform. Maar dan nog is de bereidheid nodig van de rechthebbenden en de uitgevers om in dit verhaal te stappen. De concurrentie tussen de uitgeverijen is hierbij een moeilijk aspect.

Dit jaar waren er veel initiatieven met betrekking tot Hugo Claus, maar zijn enige boek dat nog enigszins verkocht is 'De verwondering'. De kritische heruitgave van Claus' meesterwerk 'Het verdriet van België' verkoopt helaas niet. Koen Van Bockstal betreurt dit maar ziet het probleem meer fundamenteel. Papieren boeken zijn niet noodzakelijk het juiste antwoord. De oplossing kan beter gezocht worden in digitale publicatie.

Ook Koen Van Bockstal noemt het ontbreken van een volwaardig stripcentrum een lacune. Het probleem is complex. Een kenniscentrum voor strips is wenselijk in Vlaanderen. In het verleden zijn er pogingen geweest. Strip Turnhout – nu bekend als Stripgids – heeft lang die ambitie gehad. Uit de adviescommissies komt echter een kloof naar voren tussen de wens en de beschikbare professionele capaciteiten. Een professionele aanpak, die niet noodzakelijk veel geld moet kosten, is evenwel mogelijk. De spreker waarschuwt dat de stripwereld een krabbenmand is met grote onderlinge concurrentie tussen auteurs. Van zodra er

een initiatief ontstaat, wordt het neergesabeld door anderen die het niet gunstig gezind zijn. Toch zou een stripcentrum meerwaarde bieden.

Het VFL werkt proactief, ook in het kader van de bovenbouwvoefening binnen het geïntegreerde letterenbeleid. Het fonds is al in gesprek met Creatief Schrijven en Jeugd en Poëzie. Koen Van Bockstal heeft aan het kabinet beloofd dat het wellicht voor de zomer een concreet voorstel zal ontvangen. Beide organisaties staan helemaal niet afkerig tegenover een integratie. Wat Open Doek en de theaterbibliotheek betreft, zal de spreker op korte termijn praten met de Toneelacademie in Maastricht. Dit evolueert in de goede richting.

Koen Van Bockstal is een voorstander van transversaal werken rond onderwijs en cultuur. Op dit gebied is er nog een lange weg te gaan. In het memorandum van het Boekenoverleg voor de verkiezingen in 2019 zullen het actieplan Leesbevordering en het transversale karakter daarvan met stip op nummer één staan. Het VFL was zeer tevreden met het beleidsdomeingrensoverschrijdende actieplan van deze Vlaamse Regering. Een ernstige aanpak vergt echter dat de begrotingen voor Onderwijs, Cultuur en Welzijn in middelen voorzien. Anders oogst men enkel sympathie. Ook op het terrein is er veel bereidheid, maar het Boekenoverleg zou graag meer ambitie zien van de volgende coalitie.

‘Kies voor leesplezier’, het memorandum van het Boekenoverleg, stelt een duidelijke keuze voorop in verband met bibliotheken, samenwerkingen en literaire manifestaties in het kader van lokaal cultuurbeleid. Het memorandum toont met twee wervende voorbeelden aan wat grote en kleine steden en gemeenten kunnen doen. Het Boekenoverleg dringt erop aan dat dit in de nieuwe beleidsperiode in de meerjarenplannen zou terugkomen. Het VFL heeft niet de mankracht om de 300 steden en gemeenten achteraf op te volgen. Het memorandum is goed onthaald bij de partijen. Het VFL rekent op de commissieleden om het te steunen.

Het VFL heeft een samenwerkingsakkoord afgesloten met deBuren, dat eveneens op literatuur focust, met name met de residentiewerking in Parijs. Hieruit komen interessante en diverse stemmen naar voren. Het VFL is erin geslaagd om hiervan een bouwsteen te maken van het ontwikkelingsbeleid. Het onderzoekt of met de Brakke Grond iets gelijkaardigs op poten kan gezet worden.

Alternatieve financiering is in het letterenveld niet evident. Het VFL verstrekt microkredieten. Crowdfunding werkt niet. Het fonds onderzoekt wel in het kader van verdere professionalisering en begeleiding van auteurs of het de moeite zou zijn om in Vlaanderen een literair managementbureau op te starten. Dat zou eventueel de rol van het Cultuurloket kunnen zijn. De match tussen de literaire wereld en het Cultuurloket verloopt echter niet vlot. Dit heeft te maken met de eigenheid van de literaire sector, al is er zeker een behoefte bij een aantal auteurs. Het VFL polst bij literaire agenten in Nederland naar interesse in een Vlaamse tak. De uitkomst is niet te voorspellen.

Koen Van Bockstal wil in het kader van het ontwikkelingsbeleid eerst duidelijkheid over ambities en doelstellingen. Pas dan kan er over geld gepraat worden. Dit kan betekenen dat er middelen moeten verschoven of gevraagd worden. Dan is er een open dialoog met de commissie en de minister nodig. Een sterk verhaal is prioritair, daarna volgt de financiële invulling.

De auteurslezingen werken in de breedte met 705 auteurs. Daarvan vragen er ongeveer 400 echte auteurslezingen aan. De auteurs vinden het blijkbaar erg belangrijk om op die lijst te staan, al hebben ze al jaren geen lezing meer gegeven. Niet alle 705 zijn actief. Het selectieprobleem is dus niet aan de orde.

Aan de bovenkant van het systeem stromen auteurs uit. Heel succesvolle auteurs gebruiken dit systeem bijna niet. Er stromen wel jonge auteurs in.

Niemand in het buitenland zit te wachten op een Vlaams boek. Dat er toch Vlaamse boeken vertaald raken, is te danken aan een heel instrumentarium en een professionele aanpak. Vertaling weerspiegelt zeker kwaliteit. In 2017 waren er slechts twee vertalingen minder dan in het succesjaar 2016. Het VFL weigert ook soms om bepaalde boeken in het buitenland te promoten, omdat ze de buitenlandse carrière van die auteur geen goed zouden doen. Een buitenlandse uitgever die een succesvol boek heeft uitgebracht, hoeft niet per se een tweede boek uit te geven dat in Vlaanderen niet goed onthaald werd. Het VFL kijkt naar de langere termijn. Bij een buitenlandse uitgever kan het VFL zich niet één vergissing permitteren.

Komt er vanuit Vlaanderen genoeg topkwaliteit? Net zo goed is het de vraag of uit andere landen genoeg topkwaliteit komt en of we in Vlaanderen slechts het topje van de ijsberg zien. Ook met de verhoudingen tussen Vlaanderen en bijvoorbeeld de Angelsaksische wereld moet er rekening gehouden worden. Los daarvan is de kwaliteit inderdaad een bezorgdheid. Misschien moet de lat ten aanzien van de uitgevers hoger. Daar wordt uiteindelijk de wedstrijd gewonnen of verloren.

Waarom zijn er zo weinig aanvragen van non-fictieauteurs? Dit houdt verband met het inkomensplafond. Non-fictieauteurs zijn vaak tegelijk wetenschapper of journalist en komen daarmee al boven de inkomensgrens uit. Misschien is bij hen het systeem ook nog niet bekend genoeg. In 2016 kwam er een eerste non-fictiedag voor auteurs en uitgevers. Non-fictie is vaak werk van zeer lange adem. Auteurs willen eerst een boek afwerken en pas dan een aanvraag doen.

Er is inderdaad een sterke groei van de residentiewerking. Het VFL werkt aan een kwaliteitscharter. De residentiewerking van de KANTL zal worden geschrapt. Het VFL wil kwaliteitsvolle residentiewerking met omkadering door een organisatie die kan zorgen voor lezingen en contacten met vertalers en collega's. Er is steeds meer vraag van auteurs naar rustige plekken, maar wildgroei mag niet toegelaten worden.

Vandaag is er geen mogelijkheid om een dossier mondeling toe te lichten als een commissie er vragen over heeft. Dit voor iedereen mogelijk maken zou administratieve overlast meebrengen. Het zal eerst experimenteel uitgeprobeerd worden bij non-fictie, omdat het daar als een meerwaarde gezien wordt, en bij letteren en samenleving, omdat dit over kwetsbare doelgroepen en kansengroepen gaat. Op basis van de resultaten kan de reglementering eventueel aangepast worden, en kan daarbij een antwoord komen op de vraag of dit standaardpraktijk moet worden.

Koen Van Bockstal wil binnen het VFL een positieve plaats voor de amateur, ook via Open Doek en Creatief Schrijven. Bijzonder veel mensen willen echter een boek schrijven. Het VFL kan niet alles mogelijk maken. Het VFL wil wel een brugfunctie bieden tussen het professionele en het amateurwerk.

De inkomensgrens zal worden meegenomen in de denkoefening.

7. Jos Geysels

Namens de commissie dankt voorzitter *Bart Caron* VFL-voorzitter Jos Geysels, net als de raad van bestuur, de regeringscommissaris en de medewerkers van het VFL voor de werkzaamheden van de voorbije periode. Het VFL vult zijn opdracht voorbeeldig in.

Jos Geysels, voorzitter van het VFL, heeft de verslagen van de commissie van de laatste negen jaar eens doorgenomen met aandacht voor de budgettaire situatie en de opdracht van het VFL. Hij is tevreden. De poging om van het fonds een actieve speler te maken, is geslaagd binnen de context van regeerakkoorden en beheersovereenkomsten. Die goede ervaring heeft hem gesterkt in de overtuiging dat Vlaanderen erg bescheiden blijft in de verdediging, de uitstraling en de export van taalgebonden cultuur. Een middelgrote taal in Europa zal zich nooit uiten in een klein letterenbeleid. De VFL-voorzitter hoopt dat deze gedachte de volgende jaren via de commissie en de partijprogramma's in 2019 versterkt wordt.

Naar aanleiding van de grote besparingsoperatie uitte het VFL ooit kritiek op boekhoudkundige operaties. Die tijd is voorbij. Dit heeft mogelijk gemaakt om een aantal wensen van negen jaar geleden te realiseren. Zo werd het gezamenlijke gastlandschap van de Frankfurter Buchmesse mogelijk dankzij deze en de vorige commissie voor Cultuur. Ook de verhuis in het kader van het geïntegreerde letterenbeleid zal de hele literaire sector ten goede komen.

Het VFL had een fantastische raad van bestuur, omdat gedrevenheid gekoppeld werd aan deskundigheid en kwaliteit. Hierin zetelen mensen uit de academische wereld en het literaire middenveld naast uitgevers en auteurs samen in de geest van het Cultuurpact. Op 1 juli 2018 wordt deze raad van bestuur ontbonden. Jos Geysels hoopt dat ook het volgende bestuur de zo noodzakelijke bewegingsruimte krijgt om de kwaliteit, creativiteit en diversiteit van het letterenpubliek te versterken, in de overtuiging dat de overheden beseffen dat een democratisch debat de betrokkenheid van de letteren kan gebruiken. De voorzitter hoopt dat de macht van de kleuren niet verward wordt met de kleuren van de macht.

De huidige en volgende commissie en Vlaamse Regering kunnen een rol spelen in het stimuleren van een nog betere structurele samenwerking met Nederland.

Ten slotte dankt Jos Geysels de commissieleden voor de waardering in de afgelopen jaren. Ook met de Vlaamse regeringen verliep de samenwerking goed. De spreker dankt ook de regeringscommissaris. Hij hoopt dat die positieve sfeer vertaling vindt in de verschillende partijprogramma's en het volgende regeerakkoord.

Bart CARON,
voorzitter

Cathy COUDYSER
Yamila IDRISSE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BRONKS	theater voor jong publiek
cd	compact disc
KANTL	Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde
KVS	Koninklijke Vlaamse Schouwburg
Mima	Millennium Iconoclast Museum of Art
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers
VAV	Vlaamse Auteursvereniging
VFL	Vlaams Fonds voor de Letteren